

11.11.2004.

Vol.1 , Broj 14.

**Ministarstvo poljoprivrede ,
šumarstva i vodoprivrede
Republike Srbije**

**Izveštaj pripremio : Institut
za primenu nauke u poljo-
privredi**

Email:
office@stips.minpolj.sr.gov.yu

telefon:
011-
3616283

14

www.stips.minpolj.sr.gov.yu

cena se kretala u intervalu od 170-190 din/kg, sa minimalnom u Pirotu (150) i maksimalnom u Sremskoj Mitrovici (230 din/kg).

Što se iste kategorije teladi holštajn-frizijske rase tiče dominirala je cena od 160 din/kg, sa minimalnom 120 din/kg u Kragujevcu i maksimalnom 170 din u Somboru. Ponuda je bila slabija u odnosu na telad simentalske rase.

Veoma slabu ponudu junadi do 300 kg holštajn-frizijske rase obeležila je dominantna cena od 120 din/kg.

Vrlo raznolika ponuda junadi do 300 kg simentalske rase uslovila je i različite cene koje su se kretale u intervalu od 110 din/kg u Nišu, 115 u Beogradu, Kraljevu i Zaječaru, 120 u Čačku i Vranju, 150 u Somboru, 160 u Sremskoj Mitrovici, 170 u Loznici i čak 190 din/kg u Novom Sadu.

Za kategoriju junadi preko 480 kg konstatujemo dobru ponudu uz dominantnu cenu od 110 din/kg u većini posmatranih gradova, sa minimalnom cenom od 100 din u Nišu i maksimalnom od 130 u Novom Sadu.

ŽIVA STOKA

Govedarstvo: nastavljen rast cene teladi		1
Dobra ponuda i potražnja prasadi		2
Dobra ponuda i viša cena ovaca		2
Cene žive stoke na stočnim pijacama		3
Tržište stoke u Hrvatskoj - Zagreb		4
Vesti iz sveta i okruženja		4-5

Nastavlja se rast cena teladi do 160 kg simentalske i holštajn-frizijske rase

Dolaskom hladnjih dana raste cena teladi do 160 kg žive mere. U većini mesta gde su ova grla bila izložena

Nastavlja se trend vrlo slabe ponude priplodnih junica sa zabeleženim cenama od 100 din/kg u Kragujevcu do 150 dinara u Novom Sadu i 160 dinara u Somboru.

Period 1-7.11. karakteriše i slaba ponuda priplodnih krava holštajn-frizijske rase koja su se prodavala po ceni od 90 din/kg u Kragujevcu do 160 din u S. Mitrovici.

Grla iste kategorija krava simentalske rase postigla su sledeću cenu: Vranje 80 din/kg, Kragujevac 95, Niš 100, Kraljevo 150 i Beograd 170 dinara.

Blagi rast ponude grla u kategoriji izlučenih krava za klanje simentalske rase uslovio i rast cena u proseku za 5 din/kg u odnosu na prošlu sedmicu pa je postignuta dominantna cena od 80 din/kg, uz minimalnu 70 din. u Kraljevu i Nišu i maksimalnu 90 dina u Somboru.

Što se iste kategorije holštajn-frizijske rase krava tiče dominirala je cena od 75 din/kg uz slabiju ponudu i potražnju u odnosu na krave simentalske rase.

I dalje dobra ponuda i potražnja prasadi do 25 kg

U periodu 01-07 novembra prasad do 15 kg prodavala su se od 100 din/kg (Niš, Zaječar) do 125 din/kg (Sombor). Najveći rast cene za 20 din/kg, zabeležen je na pijaci u Kragujevcu, dok je rast za 5-10 din/kg evidentiran u Beograd-Obrenovac, Kraljevo, Loznica, Pirot i S.Mitrovica. Pad cene ove kategorije prasadi bio je u Čačku (sa 120 na 115 din/kg) i Vranju (sa 120 na 110 din/kg). Na ostalim pijacama cene stagniraju.

Dobra ponuda i potražnja prasadi do 25 kg nastavljena je i protekle nedelje. Samo je na pijaci u Nišu cena bila ispod 100 din/kg i iznosila je 90 din/kg, dok je najviša cena bila 120 din/kg (Kragujevac, Pirot). Na deset pijaca dominantna cena je bila 110 din/kg (Beograd-Obrenovac, Čačak, Loznica, Vranje, Zaječar, N.Sad, Pančevo, S.Mitrovica, Zrenjanin, Subotica). Pad cene sa 130 na 110 din/kg zabeležen je u N.Sadu i sa 120 na 110 din/kg u Čačku i Zrenjaninu.

Kod kategorije tovljenika 80-130 kg

jedino je na pijaci u Kragujevcu zabeležen rast cene sa 90 na 110 din/kg. Niže cene u odnosu na prošlu nedelju bile su na četiri pijace: Loznica, Čačak (sa 100 na 95 din/kg), S.Mitrovica (sa 115 na 110 din/kg) i Zaječar (sa 90 na 80 din/kg). Najviša dominantna cena 110 din/kg bila je na pijacama: Čačak, Kragujevac, Vranje, N.Sad, Sombor, S.Mitrovica i Subotica.

Cena tovljenika preko 130 kg varirala je od 75 din/kg (Zaječar) do 110 din/kg (Čačak). Rast cene za 10 din/kg zabeležen je u Čačku i Kraljevu, dok je pad bio sa 100 na 95 din/kg zabeležen u S.Mitrovici i sa 90 na 75 din/kg u Zaječaru. Na ostalim pijacama cene stagniraju.

U protekloj nedelji registrovana je slaba ponuda krmača za klanje preko 130 kg na većini pijaca. Cene su varirale od 75 din/kg (Kraljevo) do 90 din/kg (Čačak, Sombor). Na dve pijace došlo je do promene cene: sa 70 na 75 din/kg (Kraljevo) i sa 90 na 80 din/kg (Kragujevac). Na ostalim pijacama cene stagniraju.

Dobra ponuda i više cene ovaca

U prvoj nedelji novembra meseca beleži se dobra ponuda ovaca sa višim cenama nego u oktobru. Za ovce je na pijacama u Obrenovcu, Čačku, Loznicu, N.Sadu i Somboru trebalo platiti 90 din/kg. Nešto niža cena je bila u Kragujevcu, Nišu, Smederevu, Zaječaru i S.Mitrovici (80 din/kg) dok je najniža cena za ovu kategoriju bila u Vranju i Subotici (60 din/kg). Na pijacama u Požarevcu, Kikindi i Zrenjaninu nije bilo u ponudi ovaca.

Priplodni ovnovi imaju višu cenu u odnosu na prošlu nedelju na pojedinim pijacama. Cena im je bila najniža u Zaječaru (80 din/kg), Požarevcu i Kraljevu 90 din/kg, Čačku, Smederevu i Vranju 100 din/kg a sa najvišom cenom (110 din/kg) bile su pijace u Beogradu, Kragujevcu i S.Mitrovici.

Ponuda dviski je i dalje slaba. Sedam od 18 praćenih pijaca su imale u ponudi ovu kategoriju. Cena im je bila u rasponu od 85 din/kg u Kraljevu do 100 din/kg na većini pijaca.

Šilježad imaju višu cenu u odnosu na poslednju nedelju oktobra meseca u Nišu (140 din/kg) i Zaječaru (130 din/kg). Između najniže i najviše cene šilježadi postoji velika razlika i ona iznosi čak 55 din/kg (Kraljevo 85 din/kg – Niš 140 din/kg).

Jagnjadima raste cena i ona je u rasponu od 110 (Kraljevo) do 160 din/kg (Vranje). Kod cene jagnjadi zapaža se u ovoj nedelji približavanje dominantnoj ceni od 140 din/kg.

Jagnjadima raste cena

Dominantna cena koza je 70 din/kg. I dalje je najniža cena koza u Vranju (50 din/kg) a najviša u N.Sadu i Somboru (90 din/kg).

Ponuda jaradima je bila slaba a cena im je bila od 90 din/kg u Kraljevu do 130 din/kg u Somboru, sa dominantnom cenom od 100 din/kg.

Ponudu svih kategorija ovaca i koza imale su pijace u Beogradu-Obrenovcu, Kragujevcu, Kraljevu Smederevu i S.Mitrovici.

Cene žive stoke - stočne pijace u Srbiji za period 01-07.11. 2004. godine

Jedinica mere din/kg	Težina/ uzrast	Rasa	Centralna Srbija												Vojvodina									
			BEOGRAD	OBRNOVAC	CACAK	KRAGUJEVEC	LZONICA	NIS - BEGLIM	PIROT	POTADEVAC	OSIPAPOVICIĆA	VRAJRJE	ZAJECAR	KIKINDA	NOVI SAD	SOMBOUR	SUBOTICA	S. M. TROVIĆA	ZRENJANIĆI	SRBIA	Dominantna cena	Centralna Srbija cena	Dominantna Srbija cena	Vojvodina cena
Dviske Jagnjad	sve	100 ---	100 85 ---	90 ---	100 100 ---	100 100 ---	100 100 ---	100 100 ---	100 100 ---	100 100 ---	100 100 ---	100 100 ---	100 100 ---	100 100 ---	100 100 ---	100 100 ---	100 100 ---	100 100 ---	100 100 ---	100 100 ---	100 100 ---	100 100 ---	100 100 ---	
Jarići	sve	100 ---	100 90 110 100 ---	100 110 100 ---	100 110 100 ---	100 110 100 ---	100 110 100 ---	100 110 100 ---	100 110 100 ---	100 110 100 ---	100 110 100 ---	100 110 100 ---	100 110 100 ---	100 110 100 ---	100 110 100 ---	100 110 100 ---	100 110 100 ---	100 100 ---	100 100 ---	100 100 ---	100 100 ---	100 100 ---	100 100 ---	
Junad	do 300 kg	HL ---	120 120 ---	110 120 140 120 ---	140 130 160 ---	140 130 160 ---	140 130 160 ---	140 130 160 ---	140 130 160 ---	140 130 160 ---	140 130 160 ---	140 130 160 ---	140 130 160 ---	140 130 160 ---	140 130 160 ---	140 130 160 ---	140 130 160 ---	140 130 160 ---	140 130 160 ---	140 130 160 ---	140 130 160 ---	140 130 160 ---	140 130 160 ---	
Junad	do 300 kg	SM ---	115 120 ---	125 115 170 110 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	
Junad	>480 kg	sve	110 110 ---	125 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	110 115 155 100 ---	
Koze	sve	70 ---	80 70 75 70 65 ---	75 50 ---	75 50 ---	75 50 ---	75 50 ---	75 50 ---	75 50 ---	75 50 ---	75 50 ---	75 50 ---	75 50 ---	75 50 ---	75 50 ---	75 50 ---	75 50 ---	75 50 ---	75 50 ---	75 50 ---	75 50 ---	75 50 ---		
Krave za klanje	HL	---	75 ---	75 ---	75 ---	75 ---	75 ---	75 ---	75 ---	75 ---	75 ---	75 ---	75 ---	75 ---	75 ---	75 ---	75 ---	75 ---	75 ---	75 ---	75 ---	75 ---	75 ---	
Krave za klanje	SM	75 80 80 70 80 70 ---	76 75 70 75 70 ---	75 75 70 75 70 ---	75 75 70 75 70 ---	75 75 70 75 70 ---	75 75 70 75 70 ---	75 75 70 75 70 ---	75 75 70 75 70 ---	75 75 70 75 70 ---	75 75 70 75 70 ---	75 75 70 75 70 ---	75 75 70 75 70 ---	75 75 70 75 70 ---	75 75 70 75 70 ---	75 75 70 75 70 ---	75 75 70 75 70 ---	75 75 70 75 70 ---	75 75 70 75 70 ---	75 75 70 75 70 ---	75 75 70 75 70 ---	75 75 70 75 70 ---	75 75 70 75 70 ---	
Krmače za klanje	>130 kg	sve	85 90 80 75 80 70 ---	85 90 80 75 80 70 ---	85 90 80 75 80 70 ---	85 90 80 75 80 70 ---	85 90 80 75 80 70 ---	85 90 80 75 80 70 ---	85 90 80 75 80 70 ---	85 90 80 75 80 70 ---	85 90 80 75 80 70 ---	85 90 80 75 80 70 ---	85 90 80 75 80 70 ---	85 90 80 75 80 70 ---	85 90 80 75 80 70 ---	85 90 80 75 80 70 ---	85 90 80 75 80 70 ---	85 90 80 75 80 70 ---	85 90 80 75 80 70 ---	85 90 80 75 80 70 ---	85 90 80 75 80 70 ---	85 90 80 75 80 70 ---	85 90 80 75 80 70 ---	
Ovca	sve	90 90 80 77 90 80 ---	70 80 70 80 70 ---	85 60 80 70 80 ---	85 60 80 70 80 ---	85 60 80 70 80 ---	85 60 80 70 80 ---	85 60 80 70 80 ---	85 60 80 70 80 ---	85 60 80 70 80 ---	85 60 80 70 80 ---	85 60 80 70 80 ---	85 60 80 70 80 ---	85 60 80 70 80 ---	85 60 80 70 80 ---	85 60 80 70 80 ---	85 60 80 70 80 ---	85 60 80 70 80 ---	85 60 80 70 80 ---	85 60 80 70 80 ---	85 60 80 70 80 ---	85 60 80 70 80 ---	85 60 80 70 80 ---	
Onovni za priplod	sve	110 100 110 90 ---	90 ---	90 ---	90 ---	90 ---	90 ---	90 ---	90 ---	90 ---	90 ---	90 ---	90 ---	90 ---	90 ---	90 ---	90 ---	90 ---	90 ---	90 ---	90 ---	90 ---	90 ---	
Prasad do 15 kg	sve	110 115 120 110 110 100 ---	120 110 110 100 120 ---	110 110 100 110 100 ---	100 110 100 110 100 ---	100 110 100 110 100 ---	100 110 100 110 100 ---	100 110 100 110 100 ---	100 110 100 110 100 ---	100 110 100 110 100 ---	100 110 100 110 100 ---	100 110 100 110 100 ---	100 110 100 110 100 ---	100 110 100 110 100 ---	100 110 100 110 100 ---	100 110 100 110 100 ---	100 110 100 110 100 ---	100 110 100 110 100 ---	100 110 100 110 100 ---	100 110 100 110 100 ---	100 110 100 110 100 ---	100 110 100 110 100 ---	100 110 100 110 100 ---	
Prasad do 25 kg	sve	110 110 120 100 110 90 ---	120 100 110 90 120 ---	110 100 110 90 120 ---	100 110 100 90 120 ---	100 110 100 90 120 ---	100 110 100 90 120 ---	100 110 100 90 120 ---	100 110 100 90 120 ---	100 110 100 90 120 ---	100 110 100 90 120 ---	100 110 100 90 120 ---	100 110 100 90 120 ---	100 110 100 90 120 ---	100 110 100 90 120 ---	100 110 100 90 120 ---	100 110 100 90 120 ---	100 110 100 90 120 ---	100 110 100 90 120 ---	100 110 100 90 120 ---	100 110 100 90 120 ---	100 110 100 90 120 ---	100 110 100 90 120 ---	
Priplodne junice	sve	---	100 ---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	
Priplodne krave	HL	---	90 ---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	
Priplodne krave	SM	170 ---	95 150 ---	100 ---	---	---	---	---	---	80 ---	---	---	115 ---	130 ---	---	120 ---	125 120 ---	120 110 115 110 ---	125 120 ---	120 110 115 110 ---	120 110 115 110 ---	120 110 115 110 ---	120 110 115 110 ---	120 110 115 110 ---
Šljivežad	sve	105 ---	110 85 ---	140 ---	---	---	---	---	---	115 ---	130 ---	---	120 130 110 110 ---	120 130 110 110 ---	---	110 120 130 110 110 ---	110 120 130 110 110 ---	110 120 130 110 110 ---	110 120 130 110 110 ---	110 120 130 110 110 ---	110 120 130 110 110 ---	110 120 130 110 110 ---	110 120 130 110 110 ---	
Telad	80-160 kg	HL ---	---	120 ---	---	---	---	---	---	155 ---	---	---	160 170 160 ---	160 170 160 ---	---	160 170 160 ---	160 170 160 ---	160 170 160 ---	160 170 160 ---	160 170 160 ---	160 170 160 ---	160 170 160 ---	160 170 160 ---	
Telad	80-160 kg	SM 190 ---	190 170 175 180 170 150 160 ---	170 170 175 180 170 150 160 ---	170 170 175 180 170 150 160 ---	170 170 175 180 170 150 160 ---	170 170 175 180 170 150 160 ---	170 170 175 180 170 150 160 ---	170 170 175 180 170 150 160 ---	170 170 175 180 170 150 160 ---	170 170 175 180 170 150 160 ---	170 170 175 180 170 150 160 ---	170 170 175 180 170 150 160 ---	170 170 175 180 170 150 160 ---	170 170 175 180 170 150 160 ---	170 170 175 180 170 150 160 ---	170 170 175 180 170 150 160 ---	170 170 175 180 170 150 160 ---	170 170 175 180 170 150 160 ---	170 170 175 180 170 150 160 ---	170 170 175 180 170 150 160 ---	170 170 175 180 170 150 160 ---		
Tovjenici	80-130 kg	sve 95 110 110 90 80 ---	90 95 110 110 90 80 ---	90 95 110 110 90 80 ---	90 95 110 110 90 80 ---	90 95 110 110 90 80 ---	90 95 110 110 90 80 ---	90 95 110 110 90 80 ---	90 95 110 110 90 80 ---	90 95 110 110 90 80 ---	90 95 110 110 90 80 ---	90 95 110 110 90 80 ---	90 95 110 110 90 80 ---	90 95 110 110 90 80 ---	90 95 110 110 90 80 ---	90 95 110 110 90 80 ---	90 95 110 110 90 80 ---	90 95 110 110 90 80 ---	90 95 110 110 90 80 ---	90 95 110 110 90 80 ---	90 95 110 110 90 80 ---	90 95 110 110 90 80 ---	90 95 110 110 90 80 ---	
Tovjenici	>130 kg	sve	90 110 90 90 80 ---	90 90 90 90 80 ---	90 90 90 90 80 ---	90 90 90 90 80 ---	90 90 90 90 80 ---	90 90 90 90 80 ---	90 90 90 90 80 ---	90 90 90 90 80 ---	90 90 90 90 80 ---	90 90 90 90 80 ---	90 90 90 90 80 ---	90 90 90 90 80 ---	90 90 90 90 80 ---	90 90 90 90 80 ---	90 90 90 90 80 ---	90 90 90 90 80 ---	90 90 90 90 80 ---	90 90 90 90 80 ---	90 90 90 90 80 ---	90 90 90 90 80 ---	90 90 90 90 80 ---	90 90 90 90 80 ---

CENE PROIZVODA ZA PERIOD 25.-31.10.2004.		ZAGREB	
Proizvod	Tip	kn/kg	din/kg
tele simental (80<160 kg)-calf .	1.Min	21,00	214,20
	2.Max	23,00	234,60
	Prosek	22,25	226,95
tele holstajn (80<160kg)-calf .	1.Min	20,00	204,00
	2.Max	21,00	214,20
	Prosek	20,50	209,10
junica simental (za klanje)-heifer .	1.Min	10,00	102,00
	2.Max	12,00	122,40
	Prosek	11,25	114,75
junica holstajn (za klanje)-heifer .	1.Min	10,00	102,00
	2.Max	10,00	102,00
	Prosek	10,00	102,00
bik simental (>450kg)-young bull .	1.Min	13,00	132,60
	2.Max	14,00	142,80
	Prosek	13,25	135,15
bik holstajn (300<450 kg)-young bull .	1.Min	11,00	112,20
	2.Max	12,00	122,40
	Prosek	11,50	117,30
krava simental (za klanje)-cow .	1.Min	5,00	51,00
	2.Max	7,00	71,40
	Prosek	6,00	61,20
prase (25-35 kg)-suckling pig .	1.Min	12,00	122,40
	2.Max	13,00	132,60
	Prosek	12,75	130,05
svinja (80-120 kg)-pig .	1.Min	11,50	117,30
	2.Max	12,00	122,40
	Prosek	11,88	121,18
krmača (za klanje)-sow .	1.Min	5,00	51,00
	2.Max	7,00	71,40
	Prosek	6,00	61,20

Vesti iz okruženja - Hrvatska

Pad cena prasadi; pad potražnje

U posljednjih četrdesetak dana na hrvatskom tržištu beleži se padajući trend cena prasadi. Pad cena tokom ovog razdoblja praćen je i tokom proteklih sedam godina pa se u naredne dve nedelje očekuje manja potražnja prasadi. Prosječna cena u 44. ned. o.g. iznosila je 11,92 kn/kg (121.6 din/kg). Zavisno od kvaliteta prasići su na području istočne i srednje Hrvatske prodavani po ceni od 10 do 14 kn/kg (102 – 142.8 din/kg) dok se na području Primorja, Dalmacije i Istre prodaju po ceni od 16 do 18 kn/kg (163 – 183.6 din/kg). Izvor: TISUP, obrada: STIPS

Vesti iz sveta

Cene svinjetine su skočile za 70 % u Rusiji

Za proteklih 12 meseci, cene domaće svinjetine u Rusiji su porasle za 70 %. U periodu od jula do septembra cene domaće svinjetine su porasle za 27 %, a uvozne za 17 %.

Osnovni razlozi koji stoje iza ovako visokog skoka cena jesu uvozne kvote i TRQ – tarifni sistem kvota koje je uvela Vlada Rusije, zajedno sa prosečnim

prinosom koncentrovanih hraniva i izvozom žitarica u toku 2003/2004 marketinške godine koji je bio veći nego što se to očekivalo. Očekuje se dalji rast cena iz sledećih razloga: Prinosi koncentrovanih hraniva, veći nego što je to uobičajeno, neće neizostavno imati pozitivni uticaj na domaću proizvodnju u bliskoj budućnosti, posebno ako zahtevi za izvozom pšenice i ječma nadjačaju cenom domaću mlinsku industriju. Pregovori između Rusije i Brazilia oko ukidanja zabrane na termički neobrađene životinjske proizvode (nametnut usled opasnosti od sličavke i šapa) su zaključeni i Ministar poljoprivrede Rusije je izjavio da oni ne nameravaju da ukinu ograničenje u dogledno vreme. Domaća proizvodnja mesa se neće dovoljno brzo razvijati, kako bi odgovorila povećanim zahtevima bez povećanja cena, posebno kada se uzme u obzir stopa porasta dohotka potrošača. Cene domaćih inputa su visoke, posebno za prasad u tovu.

Neizvesno povećanje broja stoke u 2004

Protekle dve godine su se udružili brojni razlozi i zajednički doveli do neizvesnosti u povećanju brojnog stanja stada. Bez sumlje da je industrija uticala na drastično smanjenje klanja goveda u oba sektora, kako dela za proizvodnju goveđeg mesa, tako i onoga za proizvodnju mleka, a sve u zavisnosti od visokih cena junadi u tovu i mleka. Kao dodatak tome, zabeleženi su rekordni prinosi kukuruza, uslovi za proizvodnju silaže u većini oblasti su pogodni i proizvodnja sena je blizu rekorda. Istovremeno, sa rekordnom cenom tovne stoke višak junica od ovogodišnjeg roda teladi je izraziro veliki. Taj broj ovogodišnjih junica ne bi bio odgajan do 2005, oteljen u 2006, a njihova telad neće biti prodata do polovine 2006. Nedavna suša i nepovoljni uslovi za ispašu su skrenule tok misli većine proizvođača i usmerili ga ka mogućem otvaranju granice za uvoz kanadske stoke, tako da će priliv govedine neminovno dovesti do rasta cena. Dalji uticaj svega ovoga dolazi iz brige o troškovima potrošača i ograničenjem dohodaka zbog troškova energetika.

Neutralizovanje pada proizvodnje goveđeg mesa dovodi do pada izvoza

Tokom prva tri kvartala ove godine potrošnja goveđeg mesa po glavi stanovnika je opala u odnosu na isti period prešle godine sa skromnim umanjenjem zahvaljujući proizvodnji u toku prve četvrtine godine zbog nepovoljnih uslova za ishranu. Međutim, za prve tri četvrtine, proizvodnja goveđeg mesa je opala za 1.8 milijardi funti od prethodne godine, dok je izvoz goveđeg mesa opao za oko 1.6 milijardi funti. U obe oblasti, pad je nastao kao posledica promena u proizvodnji tovljene junadi, iako najveći deo pada od godine do godine u domaćoj proizvodnji govedine čini pad u proizvodnji krava. Proizvodnja krava čini samo 15 – 20 % domaćeg govedar-

stva. Kako bi se potrošnja govedine po glavi stanovnika vratila na nivo od pre godinu dana, proizvodnja mora da se poveća barem za 1% da bi se izjednačila sa stopom rasta broja stanovnika. Ove godine je to postignuto uvozom govedine u količini 600 do milion funti. Nešto od tog povećanja je obezbeđeno uvozom tovnih goveda iz Kanade, koja je bila proterana sa US tržišta od kraja maja do sredine avgusta 2003 zbog bolesti ludih krava, najveći deo uvećanja potiče od mesnatih grla, kako bi nadoknadio drastičan pad proizvodnje krava. Kao posledica toga, smanjena je potrošnja govedine po stanovniku samo delimično, čak iako je proizvodnja govedine u septembru smanjena za oko 9%. U trećem kvartalu je potražnja i dalje raste za oko 13%.

Rekordne cene / Neizvesnost neutrališe povećanje stada

Već poznati scenario skromnih rezervi tovnih goveda i smanjene proizvodnje krava će se nastaviti dok god se ciklus ne preokrene i dođe do rasta proizvodnje. Ovo se ne očekuje pre 2007 god i to pod uslovom da se odgaji veliki broj junica od ovogodišnje teladi za početak 2005 god. Posmatrano na kraće staze, proizvodnja u govedarstvu je limitirana biološkim karakteristikama vrste. Međutim, veliki je broj drugih faktora koji utiču na poslovne odluke proizvođača, uključujući moguće promene pri eventualnom otvaranju izvoznog tržišta govedine, posebno u Japan i Južnu Koreju, ali sa druge strane i potencijalni rast uvoza goveda i ostalih vrsta stoke. Brige oko velikog uvoza se odnose na buduće otvaranje kanadskog tržišta za grla preko 30 meseci starosti i ostalu živu stoku. Obe moguće situacije su razmatrane do detalja kako bi se predvideli tokovi trgovine na međunarodnom tržištu iz zemalja kao što su US i Kanada sa minimalnim brojem slučajeva pojave BSE. Rekordne berzanske cene stoke, niske cene koncentrovanih hraniva i vrlo povoljni uslovi za ispašu stoke čine dobru osnovu za proizvodnju smera krava / tele kako bi otpočelo povećanje brojnog stanja zapata. Međutim, mnogi proizvođači još uvek dobro pamte nepovoljne uslove za ispašu stoke u periodu od 1998 do 2003 godine i neizvesnosti na međunarodnom tržištu. Karakteristično za taj period je bilo naglo opadanje broja zaklanih krava, sve do trenutka kada ne preostane veliki broj odgajenih junica, brojno stanje stada će biti u blagom padu. Preorientacija na proizvodnju tipa krava/ tele je dostigla blizu rekordni nivo, ali su proizvođači više nego svesni posledica od neprodavanja junica po trenutnim, jako visokim cenama. Suša, sa svim svojim negativnim uticajima kako na prinose žita, tako i na brojno stanje stoke, bi lako mogla ponovo da nastupi, prouzrokujući masovnu prodaju stoke po niskim cenama, a pre nego što bi dodatni broj teladi bio spreman za iznošenje na tržište krajem 2006 god. BSE i nepredvidivi poremećaji na međunarodnom tržištu bi mogli da pomute planove oko

budućeg povećanja brojnog stanja.

Sledeći pokazatelj mogućeg rasta brojnog stanja goveda je povećanje broja junica prema kvartalnom izveštaju "Cattle on Feed" koji je objavljen 22. oktobra. Tokom septembra je opao broj zaklanih goveda i mlečnih krava za oko 15 – 17 %, u odnosu na period od pre godinu dana. Broj zaklanih bikova je opao za blizu 8 %, dok je taj pad za junice iznosio oko 9 %. Smatra se da je ovakva dinamika posledica pada brojnog stanja goveda sa 103,5 miliona grla u 1996 godini na 94,9 miliona grla na početku ove godine. Najveći broj junica bi trebao da je odgajen u 2004 i trebao bi da se oteli po prvi put u 2005. Međutim, broj prvotelki u prvoj polovini ove godine, prema polugodišnjem izveštaju "Cattle on Feed", kao i njihov broj u 2005 god se čini nedovoljan kako bi se preokrenuo tok ciklusa proizvodnje stoke.

Jačanje uvoza govedine i živih grla

Uvoz govedine je u prvih 8 meseci 2004 godine veći za 8 % u odnosu na prvih 7 meseci 2002 godine. 2003 godina se ne uzima za poređenje zbog poremećaja koje je na tržištu izazvalo obustavljanje uvoza kanadske govedine, posle 20. maja, pošto su otkrivena grla obolela od BSE u Kanadi. Planira se da uvoz u 2004 godini bude 3,59 milijardi funti, što je 12 % više nego u 2002 godini. Takođe se planira da uvoz u 2005 godini poraste za dodatnih 2 %, na 3,66 milijardi funti.

Uvećanje uvoza u junu i julu je posledica većeg uvoza nego što je očekivano iz Australije, Novog Zelanda i Urugvaja. Uvoz iz Australije i Novog Zelanda bi do kraja godine trebao da se vrati na uobičajeni nivo, kao i u 2005 god, sa smanjivanjem zaliha ovih zemalja i povećanjem privlačnosti cena u Aziji. Urugvaj bi trebao da dostigne skoro rekordni izvoz u 2005 god uprkos zabrani uvoza sveže, hlađene i smrznute govedine iz te zemlje, koja je na snazi u mnogim zemljama zbog pojave slinavke i šapa. Urugvaju odgovaraju, kako niske proizvodne cene koje ima, tako i povećena tražnja za mlevenim mesom, koje se plasira u vidu smese od 90 % mesa i ostatka masnoće po zahtevima tržišta.

Uvoz tovljenika iz Meksika očekuje da dostigne rekordnih 1.45 miliona grla u 2004 i 1.55 miliona u 2005, što je posledica izrazito visoke cene tovljenika u US. Cene tovljenika su u proseku veće u trećem kvartalu za 11 – 12 % u odnosu na drugi kvartal 2004. Pored toga što se očekuje normalizacija cena do kraja godine, smatra se da će one i dalje ostati visoke sa istorijskog stanovišta.

Sa istog stanovišta izvoz kako govedine, tako i živih grla je i dalje ekstremno nizak. Kanadsko i meksičko tržište su jedina koja su ponovo otvorena za uvoz US govedine, ali su i ona do sada ograničena. Izvoz žive stoke se prognozira na oko 40.000 u 2004 godini i 30.000 grla u 2005 godini. Brojke se uglavnom odnose na telad, koja će biti odgajena i zaklana u Kanadi.

